

vitom omjeru, tako, da se nakon žeženja pretvori u cement. Tamo gdje ovakovog naravnog cementnog kamenja nema, može se proizvesti cement tako, da se pomiješaju glina i vapno u omjeru 1:2 i žeže. U Dalmaciji imade ali velika množina naravnog cementnog kamenja.

Osim hidraulijskog vapna i hidraulijskih pridodataka razlikujemo u glavnomu dvije vrste cementa:

romanski cement (cementno vapno, hidraulijski cement) i

portlandski cement.

Portlandski cement je na zraku kao i u vodi mnogo stalniji i tvrdi od romanskog cementa, a proizvadjaju ga danas u nekim tvornicama kod Splita (Solin).

U Solinu rabe za proizvodnju cementa modre vapnene lapore, koji su uloženi među vapnence — „zone klisura” (vidi geologijsku kartu Splita) i to u širini od 60 m. Sadra, koju cementu dodavaju, nabavljala se je prije iz okolice Drniša i Knina, ali je navodno bolja sadra iz Sinja, koju danas dodavaju.

Osim nalazišta cementnog kamenja, koja danas izrabljuju i ostalog kamenja splitskog fliša, ima u Dalmaciji još na mnogim mjestima za cement valjanog kamenja.

Tako dolazi u cijeloj sjevernoj i srednjoj Dalmaciji u srednjem eocenu iznad glavnog numulitnog vapnenca, laporasto kamenje, koje mnogo ne će zaostajati dobrotom za splitskim kamenjem; nadalje unutar skupine promina-lapora, a možda i mnogi neogenski slatkovodni lapori.

Moramo i to spomenuti, da magnezijev karbonat skupa sa vapnikovim karbonatom, dakle dolomit, posjeduje dobra hidraulijska svojstva, pa se može i od dolomita žeženjem dobivati dobar cement.

Modri vapneni lapori žežu se u pećima kod toplote od jedno 1400°, dotle dok se nepočimlju taliti, nakon ohlađenja su crni i izgledaju kao troske. Mlivenjem ovih žeženih lapora dobiva se sivi listićavi i oštri prašak, koji sa vodom polagano otvrdni (veže se) poput kamena. Da cement polaganije otvrdne primiješaju laporu u Solinu još 3% sadre.

Slabije žeženi komadi kamenja su svijetliji i vežu se sa vodom nakon samlivenja vrlo brzo. Ovakav cement zovu „romanskim cementom”, koji ali glede tvrdoće zaostaje za portlandskim.